

VLAD EFTENIE

AUTOR PREMIAT CU
CBRE Urban Photographer of the Year
Sony World Photography Awards

CODUL FOTOGRAFIEI

| OBSERVARE | SPAȚIU | TIMP | LUMINĂ |
| EMOȚIE | MOMENT DE GRAȚIE |

Cuprins

	Acul busolei.....	6
	Vârful degetului care apasă butonul. Preambul.....	9
CAPITOLUL 1	Copii și eroi. De la cauză la efect.....	13
CAPITOLUL 2	Magia fotografiei. Despre o nouă poetică.....	17
CAPITOLUL 3	Prin observare se deschide o nouă lume. Puțină fizică cuantică.....	25
CAPITOLUL 4	Fata moșului este și călare, și pe jos, și implicată, și detașată. O dualitate posibilă?.....	31
CAPITOLUL 5	„Și eu vreau să fiu invizibil!“	37
CAPITOLUL 6	În punctul de stație nu oprește niciun autobuz, dar lumea se vede excelent de acolo.....	41
CAPITOLUL 7	Puzzle cu bucăți de infinit. Încadrare și traiectorii spațiale. „Ce am văzut al meu să fie!“	49
CAPITOLUL 8	Filtrul viziunii. Micro-tratat de estetică.....	57
CAPITOLUL 9	Cum se naște un bestseller? Despre impactul vizual și superputerile compoziției.....	63
CAPITOLUL 10	Codul limbajului compozițional. Gramatica vizuală.....	69
CAPITOLUL 11	Despre timp și manifestările sale vizibile.....	97
CAPITOLUL 12	Emoția naște emoție. „This is the way“	115
CONCLUZII	Resursele impactului vizual. Dimensiunea formativă a gestului fotografic.....	123
	Lecturi recomandate.....	133

ACUL BUSOLEI

DRAGĂ CITITORULE, TE AȘTEAPTĂ O CĂLĂTORIE. Nu ai nevoie de pregătiri speciale, merinde sau echipament, nici să consulți starea vremii. Pentru început, ajung o lumină blândă, o cafea sau un ceai și un loc confortabil. Curiozitatea, imaginația, bunăvoința și răbdarea prind bine și ele. La final, ceva din tine se va fi transformat. Promit. Venim din direcții diferite, ne-au marcat lucruri diferite, poate că ne-au format cărți, muzici și filme diferite, ne e teamă sau drag de lucruri diferite. Totuși, ne-am întâlnit pe această pagină. De aici, un timp vom merge împreună.

Drumul meu a început cu mult înainte să scriu aceste rânduri, încă de când bunicul mă lua în plimbări fantastice prin Bucureștiul anilor '80. Îmi amintesc clar mirarea în fața locurilor încă necunoscute, de fiecare dată când ieșeam din bula cartierului Drumul Taberei. Senzația în fața locurilor noi și aroma aerului, diferită de cea „de acasă“, au răzbătut până peste ani, când în viața mea a apărut fotografia.

Am avut șansa să fiu curios din fire. „Oare ce-o fi acolo?“, „Oare cum arată pe dinăuntru?“, „Cum funcționează?“ au fost întrebări de căpătâi în copilăria mea. Poate că timiditatea mi-a fost echilibrată de o imaginație bogată. Am crescut cu basme și povești pe disc, cu cărți de aventuri. Din ele am aflat despre erou și drumul său inițiativ. Despre provocări, prietenie, obiecte magice, grija pentru lucrurile aparent neimportante, traversarea tărâmurilor, ieșirea din timp, urmările propriilor fapte. Mi-am dorit să devin invizibil, ca omul din romanul cu același nume.

Am fost norocos să nu iau nimic de-a gata, ci să mă întreb mereu cum să fac alegerile potrivite. Mare fan al muzicii de la radio, de prin '92 mi-am dat seama că nu mă mai regăsesc în ce ascult, că am nevoie de altceva. Doar că nu știam ce

caut. Până când am auzit ceva care m-a adus spontan într-o stare de grație. Era piesa „Shine on...“, de la Pink Floyd. Din acel moment am știut ce caut. Drumul bun mi se deschidea în față.

Mereu am fost pasionat de ceva. Și acum vizitez gările orașelor pe unde ajung, trag adânc în piept aerul cu aromă de macaz și de traverse, ador să urmăresc manevre. Trenurile au fost și rămân fascinante, atmosfera din gări mă inspiră. Întotdeauna am pătruns dincolo de simpla consumare a activităților.

Nici cu fotografia lucrurile nu puteau sta altfel. Încercarea de a o înțelege, practicând-o în același timp cu totală dedicare, m-a condus la nevoia de a-mi explica descoperirile, apoi de a-i fi de folos celui care caută, prin ea, sens și înțeles. După 20 de ani de practică, pot spune că nu eu am ales fotografia, ci că ea și-a făcut apariția atunci când am fost pregătit și dornic să o primesc. Se întâmpla în anul 2003, imediat după absolvirea facultății. De atunci, e un reper în existența mea de zi cu zi, mă ajută să fiu eu însumi.

Ca student la arhitectură, am avut o mică „săpunieră“ pe film, care se mai și bloca uneori. Prima dată când am folosit un exponometru manual, am crezut că e o busolă și am căutat nordul în loc să stabilesc expunerea corectă. Nu-i de mirare că 30 din 36 de cadre au ieșit negre. Apropierea reală de fotografie a avut loc odată cu primele aparate compacte digitale. Sensorul avea 3 megapixeli, aparatul avea zoom 3x. Tehnic, nu știam absolut nimic, dar nu mă mai temeam de greșeală. Îmi plăcea să experimentez, neîngrădit de numărul de cadre ale unui film.

Nu știam ce anume să pozez. Totul era posibil. Nu aveam idee cum îmi voi forma un stil sau o viziune personală. Apoi, mi-am dat seama că unele imagini exprimă mai mult decât situația fotografiată. Ceva s-a adăugat pe drumul dintre realitate și imaginea finală. Uneori, ceva din mine se activa diferit. Procesul a început să mă atragă, așa că l-am repetat. Atât de des, încât a început să mă tenteze din nou lucrul pe film. Poate părea paradoxal, însă înainte de era rețelelor de socializare, fotografia arăta diferit: nu exista tentația modei, a viralității sau a aspectului „glam“, nu exista „E de azi?“. Atunci, văzându-mă cu micul aparat digital atârnat la gât, cineva mi-a deschis o ușă: „Nu vrei un aparat pe film? Îl vând pe al meu.“

În acea perioadă, multe lucruri au început să se întâmple într-un sincron uluitor. Trenul mi se oprea în față exact la vagonul meu. Ajungeam unde trebuia la momentul potrivit, întâlneam oamenii potriviți. Am devenit atent la aceste convergențe. Fotografiile au început să arate și ele altfel. Și culmea, despre cele mai bune nu știam să spun cum au fost făcute. Ceva din mine, diferit, se trezea când gândurile tăceau, făcând loc reacției spontane. Așa a apărut magia sincronicității.

Cu aparatul în mână, pe străzile orașelor, le-am devenit invizibil celor din jur și m-am simțit absolut liber să explorez.

Imaginile au atras atenția. Am început să fiu întrebat: „Cum ai făcut? E regizată?” Încercând să găsesc explicații, mi-am dat seama că, atunci când te afli unde trebuie, pregătit și cu degetul pe declanșator, nimic nu e întâmplător. Lucrul pe film mi-a oferit acces la o lume neștiută și prea puțin accesibilă digital. Atunci când nu „vezi” ce faci, dar simți intens, ești singur cu subiectul. Aparatul devine un simplu mediator, o prelungire a privirii, a simțurilor. Vezi mai profund. Abia atunci fotografia scoate la iveală ceva din invizibil, prin trăirea momentului. Reacția spontană te conectează la întreg, simți că ești pe calea cea bună. O fotografie bună este oglinda unei astfel de armonii. Apoi realizezi că totul se transformă și că fiecare declanșare o face posibilă pe următoarea. E un proces în care nu există scurtături spre „cel mai bun cadru”.

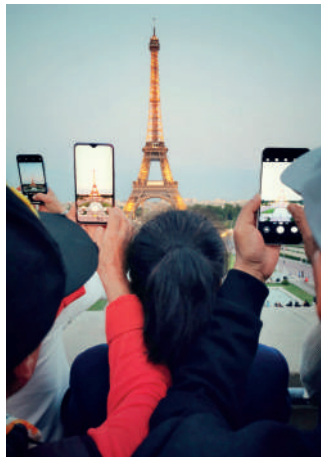
Pentru mine, explorarea fotografică a scos la iveală un potențial în care converg acele obârșii deschise încă din copilărie. Mă ajută să evoluez atât profesional, cât și personal, zi de zi. Am introdus în mediul academic de arhitectură un domeniu nou de studiu, în încercarea de a-i oferi fotografiei statutul meritat, ca instrument metodic. În plan personal, îmi definesc rutina zilnică în funcție de lumină, de intuițiile fotografice, găsesc motivații pentru noi călătorii și aduc mai aproape de oameni valori care ne înconjoară, adesea nevăzute.

Dragă cititorule, poate regăsești ceva din tine în izvoarele acestor pagini. În cei 20 de ani de practică, întrebări și dileme, am aflat că cel mai greu se transformă și evoluează felul în care privim lumea. Și asta pentru că e nevoie să ne dezvățăm de multe filtre – fie puse de alții, fie de noi înșine, zi de zi. E nevoie să încetezi să judeci ceea ce vezi. E nevoie să ieși din rutină și să alegi acele locuri care te inspiră, să te oprești atunci când ceva îți spune să o faci, să te înconjori de oameni care te înțeleg și te sprijină. Privește cu atenție în jur și vei vedea azi ceea ce ieri nu erai pregătit să recunoști. Nu trebuie să fii undeva anume ca să faci cea mai bună fotografie. Te afli deja undeva. Suntem înconjurați de semne care așteaptă să fie descoperite. Peste tot se află fragmente din răspunsurile pe care le căutăm. Fiecare fotogramă e o piesă dintr-un puzzle necuprins, a cărui rezolvare poate că nu o vom afla niciodată. Însă drumul rămâne la fel de frumos.

Pornim?

Vârful degetului care apasă butonul. Preambul

IMAGINILE NE ÎNCONJOARĂ. În epoca noastră, fotografia este instrumentul de comunicare cu cel mai mare impact. Știință și artă practică cândva doar de specialiști, prin prisma mijloacelor tehnice destul de complexe de care avea nevoie, a înregistrat în timp o dinamică atât de accelerată, încât astăzi, rețelele de socializare pot conferi oricui statutul de „creator de conținut“ și pot transforma decisiv modul în care percepem și consumăm imaginea. Cu un telefon în buzunar, oricine se poate considera fotograf. Șansă de explorare a unui talent real sau capcană a egoului și a modei?

Oamenii se bazează biologic pe receptarea și interpretarea imaginilor, după cum o arată și numeroasele studii despre legătura dintre simțuri și informația decodificată de creier. Suntem predominant vizuali. În plus, fotografia fascinează din ce în ce mai mult, cu cât devine mai accesibilă și cu cât îi permitem o prezență mai consistentă în viața de zi cu zi. Există fotografii care au marcat istoria, fotografii virale și adevărate povești vizuale, la fel cum există documentarea firească a cotidianului personal. Straturile și rolurile imaginilor sunt multiple și câteodată ne influențează acțiunile, chiar fără să ne dăm seama.

Dar faptul că oricine are acces astăzi la tehnică și că zilnic se produc milioane și milioane de imagini nu determină și o creștere exponențială a calității lor. Din contră, imaginile se devorează acum și cad apoi în uitare, ca și când nici nu ar fi existat. Deși rețelele de socializare sedimentează memoria colectivă mai eficient ca niciodată, ca un album al tuturor, a doua zi totul pare să se fi șters. Imaginile sunt relevante doar dacă sunt de acum, de astăzi, timpul este complet eliminat din ecuația valorilor. Fotografia valoroasă rezistă însă acestei probe, timpul fiind unul dintre ingredientele ei esențiale. O imagine care folosește înțelept timpul și se aliază cu el rezistă și își sporește valoarea.

La începuturile ei, fotografia a adus în artă o nouă dimensiune temporală și estetică: spre deosebire de pictură, se putea realiza pe loc, ca replică fidelă a obiectului vizualizat. Apoi, Leica și Kodak au inițiat un proces de miniaturizare a tehnicii, accesibilizând aparatul foto la scară largă. Camera Leica însăși este definitorie pentru expresivitatea lui Henri Cartier-Bresson și a generației Magnum. Fotografii au ieșit atunci dintre cei patru pereți ai studioului clasic, o întregă branșă de jurnaliști găsind obiectul explorării documentare pe străzile și bulevardele orașelor. Domeniul a marcat definitiv societatea, în multiple straturi (jurnalism, explorări, modă etc.), începând să fie recunoscut, apreciat, valorificat, studiat, expus. Apariția senzorului digital și implementarea lui în industria fotografiei au revoluționat tehnica prin eliberarea de limitele fizice ale filmului, de lucrul nesigur și intuitiv. Rezultatul a devenit accesibil pe loc, timpul de așteptare s-a scurtat din nou. Astăzi, telefoanele inteligente aduc fotografia în buzunarul, pe ecranele și la îndemâna tuturor. Rețelele de socializare sunt noile simeze ale expozițiilor fiecăruia dintre noi, cu vernisaje virtuale zilnice.

Iată o excepțională acoladă tehnică în timp, oglindă a încercării de a eficientiza gestul fotografic și de a elimina cât mai multe necunoscute. Faci click, postezi și brusc devii cunoscut, ești văzut. Astăzi, imaginea fascinează și seduce iremediabil. Cu toate acestea, fotografia cu substanță, care spune mai mult decât ceea ce se

vede, capabilă să miște, să impresioneze, e în continuare un domeniu care nu se deschide oricui. E atât de ușor să rămâi la suprafața lucrurilor, în totală necunoaștere, amăgit de iluzia preciziei, de senzația că stăpânești lumea cu câteva mii de like-uri! Cu cât este tratată mai superficial, cu cât nu se trece de pragul lui „Cu ce ai făcut poza asta și unde?“, cu atât fotografia se închide în sine și așteaptă, răbdătoare, să îi hrănească doar pe aceia care o înțeleg cu adevărat, care îi acordă timp, răbdare și un interes real, sincer.

CAPITOLUL 1

Copii și eroi. De la cauză la efect

spațiu, lumină, timp, emoție, curiozitate, creativitate, talent, situație, copil interior, erou interior

FOTOGRAFIA ESTE SCRIERE CU LUMINĂ. Deși acum e suficient să scoatem telefonul din buzunar și să atingem ecranul în mod auto, primind totul de-a gata, esențial rămâne rezultatul unei alchimii autentice. Spațiul, lumina, timpul, emoția, curiozitatea și creativitatea, în combinații cu alternative infinite, transformă modul în care percepem lumea și interacționăm cu ea, în care sedimentăm experiențe, confirmăm descoperiri și ne povestim viața, în care conștientizăm și dovedim că un lucru anume a existat cu adevărat. La un moment dat, ceea ce pare a fi real poate oferi o concentrare fantastică de stări și fapte, consumate și păstrate decisiv prin declanșare. Pionierii, cei care au reușit cei dintâi să fixeze pentru totdeauna lumina unei situații, oprind timpul și lumea într-un mod în care amintirile devin obiecte palpabile, care pot fi privite și evocate oricând, nu știau poate, la finalul secolului al XIX-lea, cum vor influența societatea de astăzi prin descoperirile lor fascinante.

Bineînțeles, cineva poate să facă „poze“ toată viața și să fie extrem de mulțumit de asta, fără să își dorească vreodată mai mult. Aici apare în povestirea mea un factor personal important: încă de mic, nu m-am mulțumit niciodată să fac ceva doar de dragul de a face. Am simțit mereu nevoia să explorez cât mai profund domeniile pentru care simțeam o chemare, care m-au fascinat de la sine. Să cercezi ce îți place, să aspiți să descoperi ce te atrage – iată o cale sigură de a nu te plictisi niciodată. Toți avem această sămânță sădită în spiritul copilului interior. Exersarea pasiunilor este, poate, cel mai frumos și mai sigur drum al autocunoașterii, concomitent cu cercetarea vie și curioasă a unor straturi ale lumii înconjurătoare. Pasiunile nu au vârstă, oricând e ceva de aflat, prin joc și explorare.

În cazul meu, fie că a fost vorba despre jocul cu trenulețe, colecționarea de timbre, pescuit sau tenis, mi-am investit mereu toată energia ca să înțeleg cât mai în profunzime respectivele domenii, până când am aflat liniștea de a spune „mai mult de atât nu știu să fac“. Când am crescut, am aflat că sfatul „află ce-ți place și fă-l cât de bine poți“ e o rădăcină esențială în dezvoltarea personală. Față de celelalte pasiuni, fotografia mi-a adus ceva nou, complet neașteptat: a reușit să mă conecteze și mai profund cu mine și cu lumea, să îmi determine decisiv viața

de zi cu zi. Deși a fost mereu prin preajmă, deși am avut multe semne care să mă determine să devin atent la ea, i-am acordat un interes real abia când am simțit foarte clar că, în ciuda tuturor descoperirilor de până atunci, nu cunosc lumea mai deloc. Iar pe mine, cu atât mai puțin. Treptat, prin treziri succesive, folosirea aparatului foto a declanșat simțiri intense, așa cum nu mai trăisem până atunci. Conștientizări. Dintre ele, poate cea mai importantă e că, de fapt, nu vedem „totul“ deodată, că lumea are straturi infinite care se arată pe rând, când ajungem în punctul fiecăruia. Când într-un anumit loc nu pare să se întâmple nimic special, știu că e de datoria mea să descopăr un nou secret. Locul nu poartă vina de a părea neinteresant. Am aflat că cele mai valoroase lucruri sunt, de fapt, invizibile. În timp, parcurgând și asimilând etape necesare, fotografia a devenit instrumentul unei adevărate treziri a eroului interior.

Sunt un timid introvertit, dornic de explorare și aflare. Neștiind să îmi fac simțită prezența, am învățat să simt prin transparența emoțiilor, să percep vibrații, să intuiesc și să citesc dincolo de aparențe și fațade. Aparatul foto a devenit mijlocul perfect prin care gestionez distanțele, prin care pot negocia prezența într-un loc, cel care mă ajută să devin invizibil și astfel să fac absolut orice îmi

doresc. Apoi am descoperit că, de fapt, nimic nu e întâmplător: aparatul clasic, cu oglindă, îți ascunde în vizor exact momentul declanșării. Intuiția momentului este mult mai importantă decât rațiunea, cele mai bune fotografii se fac atunci când gândurile reușesc să se închidă. Mi-am dat seama că pot accesa noi dimensiuni spațiale, temporale și emoționale, în locuri pe care le știe absolut toată lumea, dar pe care nimeni nu le privește de fapt, și că acolo se află minuni care abia așteaptă să fie descoperite și aduse în lumină. În căutarea luminii am aflat bucuria contemplării, încântarea de a privi cerul și norii. Mă bucur să respir, să trag aer curat în piept, să caut umbre și contraste, linii neașteptate care pot inspira o încadrare specială, să simt unde ar trebui să fiu pentru a mă bucura cât mai intens. Fotografiind. Capacitatea de a vedea dincolo de aparențe, viziunea, educarea, precum și antrenarea lor permanentă sunt cele mai importante pentru un observator-fotograf, nu complexitatea aparatului. M-am apropiat de oameni pentru a-i cunoaște, m-am apropiat de lumină aflând în mersul soarelui momente de magie pură, de la răsărit până după apus.

Fotografia mă ajută mereu să realizez lucruri noi, să ajung în locuri noi, să mă deschid într-un mod în care nu bănuiam că sunt capabil până la acel moment. Datorită ei, aflu și mai mult cine sunt și ce simt, călătoresc cu scop, găsesc sens în oricare aparentă întâmplare și faptă deschisă înaintea mea, în plimbările zilnice. Vorbesc despre ceea ce fac, explorez noi teorii. Am adus în arhitectură, domeniul în care m-am format, un instrument de lucru cu noi resorturi de explorare și cercetare. Expun, vernisez, reușesc să mă fac ascultat. Simt zilnic bucuria de a face ceva cu sens pentru mine, pentru ceilalți, de a fi util și relevant, de a afla un câștig sufletesc și de a inspira la rândul meu, mai departe.

Fotografia este și aduce cu sine un mod de viață.

Un manifest al bucuriei de a cuprinde
lumea cu ochii și de a o dăruia mai departe.

– Ioana Bâldea Constantinescu

Dincolo de aura *glam* a fotografiei, dincolo de numărul de *like*-uri primite pe rețelele de socializare și de viralitatea online, dincolo de tehnică și de setările așa-zis câștigătoare ale unui aparat performant se ascund adevăratele premise ale elaborării unei imagini reușite: curiozitatea, prezența, atenția la tot ce se află în jur și o secvență irepetabilă spațiu–timp–lumină–emoție, care îl deschide pe observatorul-fotograf spre straturi invizibile ale lumii, nerăbdătoare să fie aduse în prim-plan.

Rețete nu există. Însă o îndrumare onestă pe teritoriul fotografiei nu îndeamnă la accesarea unor soluții predefinite, ci la descoperirea zăcămintelor de posibilități din ființa celui care vrea să scrie cu lumină. Vlad Eftenie propune o abordare profundă și poetică a gestului fotografic. Într-un demers care îmbină tehnică, estetică, *storytelling* vizual, confesiune și elemente de limbaj esențiale pentru înțelegerea sensibilă a domeniului, arhitectul-fotograf, dar mai ales *flâneur*-ul care se hrănește cu oraș și declanșează până își epuizează vibrațiile din plex devine ghid în călătoria interioară spre realizarea fotografiei memorabile.